

med Undersøgelsen af Dr. S.'s to faste Punkter. Kan det godtgjøres, at disse, saavel Ægteskabets Grundlag som Ægteskabets Idé, slet ikke er faste, men tværtimod bestandig skiftende, saa er dermed ogsaa godtgjort, at Ægteskabets Udviklingsretning er en temmelig brudt Linje, og deraf følger igjen, at Spørgsmaalet om, hvorledes man „ad Lovgivningens Vej“ bedst skal kunne understøtte denne Retning, paa ingen Maade er saa simpelt, som Dr. S. lader til at mene.

I sin Bog „Die primitive Familie“,*) har Dr. S., som det forekommer mig, paa en særdeles slaaende Maade og med Grunde, som vanskelig lader sig gjendrive, godtgjort, at det oprindelige Grundlag for Ægteskabet var den gjensidige Hjælp for at stille Sulten, eller med andre Ord Mandens økonomiske Interesser. „Det, Manden oprindeligt søger i sin Ægtefælle, er en Husholderske og en Barneføderske, men aldeles ikke en elsket Hustru“, siger Dr. S. her i denne Artikel. Men deraf, at det oprindelige Grundlag for Ægteskabet var et blot materielt, følger ingenlunde, at dette Grundlag endnu nødvendigvis skulde være bestaaende. At undersøge, hvorledes dette oprindelige Grundlag lidt efter lidt er blevet skubbet bort for at give Plads for et andet, er en Opgave, som jeg ikke tør paatage mig, da jeg mangler de dertil nødvendige Forudsætninger. Men det er heller ikke nødvendigt. For mit Formaal er det nok, hvis jeg kan godtgjøre, at det nuværende Grundlag for Ægteskabet faktisk er et andet end det oprindelige.

Søger man det Udtryk for Ægteskabets Grund og Væsen, som findes i Landenes Love, saa finder man: den materielle, økonomiske Side ved Ægteskabsinstitutionen er overalt unddraget Lovenes absolute Del; Lovenes Bestemmelser desangaaende træder kun i Kraft, forsaavidt Parterne sig imellem ikke har ordnet Forholdet paa anden Maade. Derimod er det kønslige Forhold udtrykkelig erklæret for et grundlæggende Moment; Uformuenhed til at „fuldbyrde Ægteskabet“ er overalt Skilsmissegrund, medens Uformuenheden til at hjælpe hinanden i den gjensidige Kamp for at stille Sulten ingenlunde anses som saadan.

Men det er en kras Udlægning, man faar gennem Lovens Ord; den maa holde sig til Handler, Fakta, det er ikke dens Sag at kjende Hjerter og Nyrrer. Vil man finde det dybere, mere aandelige Udtryk for det samme, saa maa man gaa til den almindelige Optatning, saa som den findes i de enkelte Menneskers Følelse eller Tanke. Og vil Dr. S. her rette sit Spørgsmaal om, hvad der er Ægteskabets Grund, til hvem som helst — han vil overalt faa til Svar: det er den personlige Kjærlighed mellem Mand og Kvinde. Det vil lyde mod ham fra alle Lejre, fra de strængeste Sædelighedsrigorister til dem, for hvem Kjærligheden kun er en Plante, som blomstrer i Dag for at visne i Morgen; han vil høre den med tusend og en forskellige Nuanceringer af det mangfoldige Begreb Kjærlighed — men ingen Steds vil han faa høre noget andet, ikke en Gang hos

*) Jeg har desværre ikke kunnet faa fat i denne Bog paa Bibliothekerne her og kan derfor kun kolde mig til, hvad jeg husker fra Læsningen af den, strax efter at den var kommen ud.